

ЕКОНОМІКА В УМОВАХ СУЧАСНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

ECONOMY UNDER
MODERN TRANSFORMATIONS

<https://doi.org/10.15407/economyukr.2025.02.028>

УДК 338.1

JEL: R22, H56, O10

В.А. УСТИМЕНКО, д-р юрид. наук, проф.,
член-кореспондент НАН України, член-кореспондент НАПрН України,
заслужений юрист України, член Президії НАН України, директор
e-mail: v.a.ustymenko@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1094-422X>

О.В. ТАРАСЕВИЧ, д-р екон. наук, доц.,
завідувачка відділу економіко-правових проблем містознавства
e-mail: veppm@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6016-3608>

Р.С. КІРІН, д-р юрид. наук, доц., провідний науковий співробітник
відділу економіко-правових проблем містознавства
e-mail: kirinrs62@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0089-4086>

Л.І. ПАНКОВА, д-р екон. наук, проф., старший науковий співробітник
відділу економіко-правових проблем містознавства
e-mail: chekh_lyudmila@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2953-608X>

ДУ «Інститут економіко-правових досліджень
імені В.К. Макутова НАН України»
вул. Марії Капніст, 2, 03057, Київ, Україна

ЕКОНОМІКО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДКРИТОСТІ МІСТ УКРАЇНИ

Досліджено управлінський механізм економіко-правового забезпечення відкритості міста. Розглянуто відкритість і резильєнтність, що є фундаментальними концептами сталого розвитку сучасних міст. Окреслено ключові аспекти, які варто враховувати при формуванні механізму економіко-правового забезпечення відкритості міста. Досліджено відкритість міста як феномен, що нале-

Ц и т у в а н н я: Устименко, В., Тарасевич, О., Кірін, Р., Панкова, Л. (2025). Економіко-правове забезпечення відкритості міст України. *Економіка України*. 68. 02 (759). 28-46. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2025.02.028>

© Видавець ВД «Академперіодика» НАН України, 2025. Стаття опублікована на умовах відкритого доступу за ліцензією CC BY-NC-ND license (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>)

жити до складних явищ. Окреслено інструментарій економіко-правового забезпечення відкритості міст України.

Ключові слова: розвиток міста; управлінський механізм; відкритість міста; економіко-правове забезпечення; правовий інструментарій; забезпечення прозорості міста.

Розвиток сучасного міста відбувається в умовах викликів, що проявляються у формі глобалізації, інноватизації, інформатизації, діджиталізації. Ці процеси мають різні пов'язані з міськими трансформаціями наслідки, які потребують свого управлінського впливу. На тлі цих реалій відкрите місто постало як потенційна керівна передумова на шляху прогресивного руху економіки. Так, дотримання принципу відкритості трансформує місто в майданчик можливостей, простір, що динамічно реагує на цілі й завдання поінформованої і залученої громадськості, яка, у свою чергу, є партнером у формуванні перспективного бачення розвитку міста на основі прозорості, безпеки, співпраці та інклюзії. З огляду на активне поширення філософії відкритості міста, актуалізованим і затребуваним постає питання формування ефективного управлінського механізму економіко-правового забезпечення відкритості міста.

У вітчизняному науковому дискурсі проблематиці забезпечення відкритості міста присвячено небагато праць. Це, зокрема, дослідження таких учених, як О. Тарасевич, Л. Жилінська, О. Лук'янченко, Д. Заблудська, А. Волкова, Р. Кірін, які досліджували питання державного регулювання, економіко-організаційних особливостей і світовий досвід забезпечення відкритості міста. Водночас обґрунтування стратегічних засад реалізації механізму економіко-правового забезпечення відкритості міста наразі є вельми актуалізованим, проте недостатньо дослідженим питанням, що потребує свого подальшого обговорення в науковому колі.

Отже, **мета статті** — узагальнити сучасний економіко-управлінський і правовий інструментарій забезпечення відкритості міст України, сформулювати на його основі сталий економіко-правовий механізм реалізації.

У цьому дослідженні автори спиралися на визначення таких базових понять, як «відкрите місто», що було розглянуто раніше (Кірін, Шеховцов, 2022), а також «економіко-правове забезпечення», яке в широкому розумінні є системою юридичних, організаційних та економічних заходів впливу на певну сукупність суспільних відносин з метою їх упорядкування.

Концепція «Відкриті міста» є частиною ініціативи «Відкриті дані для стійкості», яку з 2011 р. спонсорують Світовий банк і Глобальний фонд зі зменшення наслідків стихійних лих і відновлення (Global Facility for Disaster Reduction and Recovery — GFDRR). Ініціативи забезпечення відкритості міст ґрунтуються на філософії відкритих даних для вирішення в практичній площині проблем, пов'язаних з формуванням резильєнтного міського середовища. Проєкт «Відкриті міста» розпочав свою діяльність у трьох містах: Баттікалоа (Шрі-Ланка), Дакка (Бангладеш) і Катманду (Непал) (Forni et

al., 2014). Досвід реалізації ідей відкритого міста в більш як 25 країнах світу демонструє активну взаємодію зацікавлених сторін, таких як уряд, донорські установи, приватний сектор, університети і звичайні громадяни, з цільовою метою формування масиву необхідної інформації на основі методів картографування громади, створення додатків та інструментів для оптимізації управлінських рішень, розвитку інформаційних платформ і мереж спільної участі у вирішенні ключових проблем розвитку міста.

Так, фахівці Міжнародного фонду «Відродження» розглядають картографування громади як аналітичний інструмент¹. Натомість, у іншій публікації картування громади (Community Mapping) є процесом мапування (mapping) (Мінкін та ін., 2017). Серед прикладів застосування інструменту картографування громади в Україні можна виокремити: 1) проєкт «DreamKyiv Карті: взаємодія влади та громади», який являє собою інтерактивну онлайн-карту для сприяння налагодженню комунікацій між киянами і депутатами²; 2) цифрову платформу для картографування зруйнованого й пошкодженого житла, що сприятиме відбудові в громадах³.

Світова практика демонструє, що відкритість і резильєнтність є фундаментальними концептами сталого розвитку сучасних міст. Відкритість означає прозорість, інклюзивність і доступність процесів управління й ухвалення рішень у місті. Сприяючи відкритості, міста можуть залучати різноманітні зацікавлені сторони, забезпечувати підзвітність і просувати демократичні цінності. Резильєнтність — це здатність міста налагодити інтегровану взаємодію влади, бізнесу і населення в протистоянні, оперативному реагуванні й відновленні після різних потрясінь і стресів, таких як стихійні лиха, економічні спади або соціальні заворушення. Підвищення стійкості (резильєнтності) передбачає створення гнучкої інфраструктури, сприяння соціальній згуртованості й упровадження адаптивної політики, здатної ефективно реагувати на будь-які сучасні виклики (Панкова, 2024).

Залучення концептів відкритості й резильєнтності до загальної концепції розвитку міст визначається як процес послідовних і стійких трансформацій, що можна оцінити як об'єктивно, так і суб'єктивно (Берданова та ін., 2017). Інтегроване поєднання концептів відкритості й резильєнтності в забезпеченні сталого розвитку міст є результатом концентрованого вираження еволюційного досвіду розбудови міст нового типу під впливом синерге-

¹ Побудова аналітичної карти спільноти — інструмент для громади і влади. *Відродження*. 2016. 02 бер. URL: https://www.irf.ua/pobudova_analitichnoi_karti_spilnoti_instrument_dlya_gromadi_i_vladi/ (дата звернення: 08.10.2024).

² В Києві презентовано проєкт «DreamKyiv Карті: взаємодія влади та громади». *Офіційний портал Києва*. 2015. 02 вер. URL: https://kyivcity.gov.ua/news/v_kiyevi_prezentovano_proekt_DreamKyiv_karti_vzayemodiya_vladi_ta_gromadi/ (дата звернення: 08.10.2024).

³ Цифрова платформа для картографування зруйнованого та пошкодженого житла допоможе з відбудовою. *Укрінформ*. 2022. 11 лис. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3612382-cifrova-platforma-dla-kartografuvanna-zrujnovanogo-ta-poskodzenogo-zitla-dopomoze-z-vidbudovou.html> (дата звернення: 08.10.2024).

тичного прояву промислових революцій. Свого поширення та інституційного визначення ці концепти набувають на базі міжнародних договорів, конвенцій, програм національного, регіонального і місцевого розвитку. В умовах сучасності відкритість і резильєнтність міст стали невід'ємними атрибутами формування культури сталого розвитку з елементами впливу не лише на добробут міст, але й на: розвиток міжнародних відносин; створення нових тенденцій у соціальній і економічній політиці; зміни у світовій економіці; формування нового погляду на правове забезпечення ключових аспектів суспільного розвитку (Панкова, 2024). Одним з таких визначальних аспектів для сучасного українського суспільства є інформаційна нерівність, характерними показниками якої є такі рівні:

- 1) загальнодоступність інформаційних *e*-ресурсів;
- 2) кількість товарів і послуг, що вироблені й/або надані з використанням інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ);
- 3) можливість доступу населення до *e*-засобів та ІКТ;
- 4) солідарність у діях із зменшення цифрової та інформаційної нерівності (Кірін, 2023, с. 132).

Покращення цих показників має сприяти становленню відкритості й демократичності суспільства як гарантії дотримання конституційного права участі мешканців у суспільному житті, ухваленні відповідних рішень органами місцевого самоврядування (ОМС) на рівні міста. При цьому властивості відкритості й резильєнтності пропонується розглядати в аспекті їх належності всім учасникам системи місцевого самоврядування, яка, згідно із ст. 5 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»⁴, для умов певного міста включає: територіальну громаду міста; міську раду (районні в місті ради та їх голови — у разі утворення); міського голову; виконавчі органи міської ради (виконавчі органи районних у місті рад); органи самоорганізації населення міста. У такий спосіб можна буде оцінювати рівень відкритості міст не лише за об'єктами міських правовідносин (матеріальними і діяльними), а й за їх суб'єктами.

Таким чином, відкритість і резильєнтність є опосередкованими, актуалізованими положеннями концепції сталого розвитку, які повинні відігравати роль складових і відповідних векторів прогресивного руху економічної та соціальної системи міст. Процеси реалізації визначених концептів мають бути узгоджені й гармонізовані з іншими програмами розвитку міст для забезпечення комплексного підходу й уніфікації управлінських заходів. Остання передбачає впорядкування і координацію різних стратегій та дій, що вживаються для більш ефективного досягнення поточних і стратегічних цілей розвитку міст. Такий цілісний підхід усуває дублювання й забезпечує узгодженість на всіх управлінських рівнях (Панкова, 2024).

Авторське бачення спрощеної схеми загального забезпечення відкритості міста наведено на рис.

⁴ Про місцеве самоврядування в Україні. Закон України № 280/97-ВР від 21.05.1997 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>

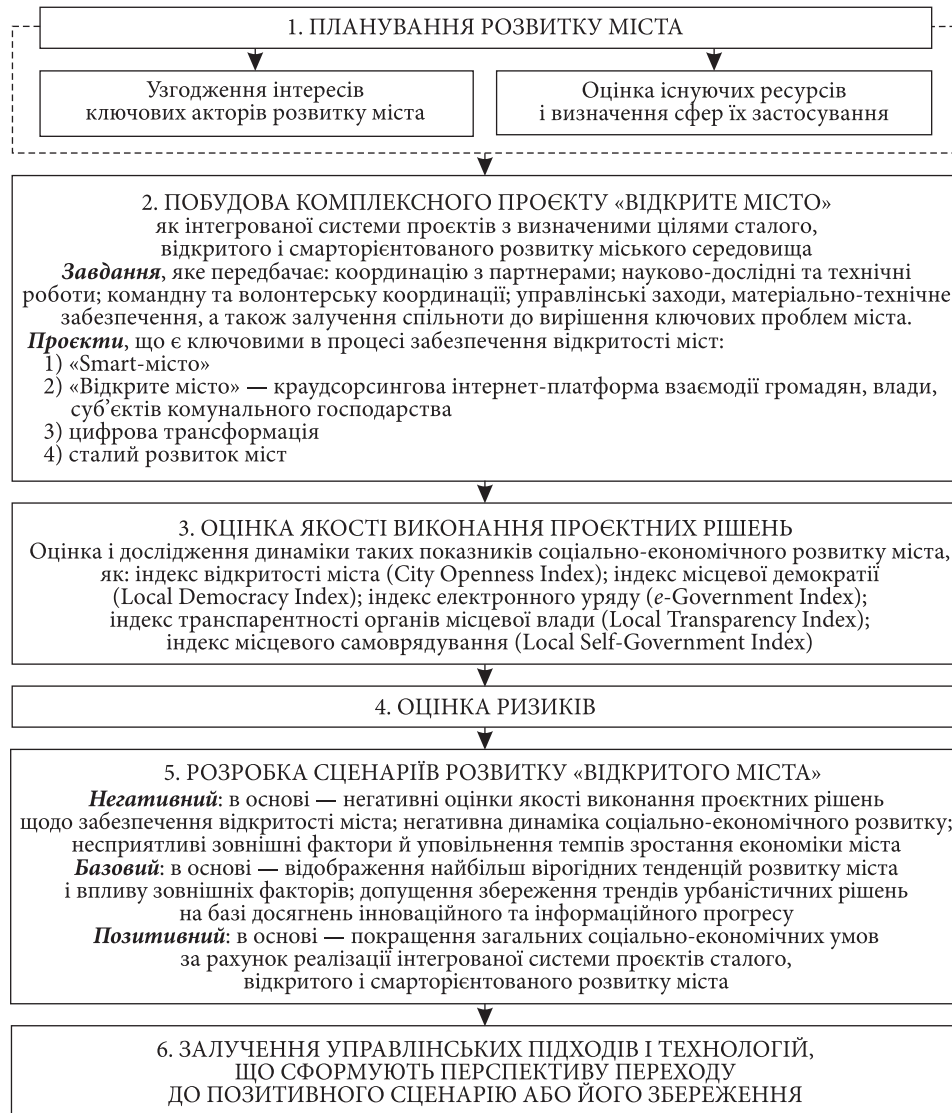

Схема процесу забезпечення відкритості міст України

Джерело: побудовано авторами.

Така спрощена схема процесу забезпечення відкритості міста дає розуміння етапів розробки і реалізації проєкту «Відкрите місто» в системі міського планування. Для практиків і тих, хто зацікавлені в більш глибокому розумінні процесу, необхідно дослідити формування і реалізацію управлінського механізму забезпечення відкритості міста. На нашу думку, такий механізм являє собою сукупність взаємопов'язаних процесів, методів та інструментів, які використовуються для організації взаємодії між елементами системи міста з метою досягнення ключових економічних інтересів, формування комплексних урбаністичних рішень у векторному русі до стратегічних цілей сталого, відкритого і смарторієнтованого розвитку міського се-

редовища. Окремі стратегічні засади реалізації цього механізму були розглянуті в одній з попередніх публікацій (Кірін, 2024).

Ключовими аспектами, які варто враховувати при формуванні механізму забезпечення відкритості міста, є: а) роль партисипативного підходу до управління містами (за принципом «знизу догори»), який забезпечується на основі участі громадян, прозорості даних, спільного управління; б) специфіка факторів зовнішнього і внутрішнього впливу; в) еволюція концептуального бачення розвитку міста від урбаністичного рішення на основі досягнень інноваційного та інформаційного прогресу до ширшої концепції, що охоплює управління в контексті розумного міста, сталий розвиток і гідну урбанізацію. Такий підхід підкреслює важливість відкритості й прозорості управлінських процесів (Park, Yoo, 2022).

Варто також констатувати, що відкритість міста як феномен проявляється в таких його специфічних ознаках:

1) **складна форма впливу діалектично взаємодіючих різноспрямованих глобальних і місцевих процесів.** Діалектика проявляється в прагненні глобалізації інтегрувати світову економіку, політику, культуру; натомість конкурентне середовище фрагментує всі ці напрями суспільного розвитку й актуалізує необхідність ідентифікувати місто як осередок інноваційних імпульсів розвитку глобальних економічних мереж. За таких умов спостерігається тенденція, коли межі економічної, культурної і навіть політичної діяльності міст стають дедалі більш прозорими і умовними з метою забезпечення прогресу і конкурентного позиціонування на світовій арені, що обумовлено конкуренцією міст як на національному, так і на глобальному рівні;

2) **дуалістичний прояв у системі соціально-економічних відносин агентів розвитку міста.** Спостерігаємо, з одного боку, просування демократичних цінностей, зміцнення суспільної довіри і організації підзвітності в управлінні, а з іншого — прояви правових і політичних рамок, що регулюють критичні сектори економіки і сфери забезпечення міста, які часто обмежують доступ громадськості до оцінок й участі в процесах ухвалення рішень. Таким чином, реалізація принципу відкритості й прозорості має бути в гармонійному поєднанні з безпековою складовою розвитку міста, що потребує свого управлінського впливу, правового регулювання, особливо в умовах динамічних змін і новітніх суспільних викликів (військова агресія, природні стихії, коронавірусні хвороби);

3) **причинно-наслідковий зв'язок з процесами глобальної інтеграції, інноватизації, інформатизації, соціалізації.** Ключовою причиною актуалізації забезпечення відкритості міста є поширення системного інноваційного та інформаційного прогресу з цільовим формуванням стандартів смарт-економіки і переходу до інформаційно-пізнавального етапу місцевого розвитку.

Механізм забезпечення відкритості міста має залучати економіко-управлінський і правовий інструментарій, який потребує свого аналітично-

го опрацювання з позиції значення, перспектив і проблем реалізації у формуванні комфортного, відкритого, безпечного й резильєнтного міського середовища. Економіко-управлінський інструментарій (табл. 1) спрямовується на реалізацію концептуального бачення відкритого міста в рамках стратегічного управління. Набір інструментів забезпечення відкритості міста формується як з урахуванням особливостей розвитку його внутрішнього середовища, так і з огляду на стан його зовнішнього оточення в певний момент часу і реалізується шляхом використання апарату ситуаційного управління.

У забезпеченні відкритості міста етап формування **стратегічного плану** проходить як інклюзивний процес, але на стадії його реалізації перетворюється на ексклюзивний, коли громадяни поступово досягають можливості впливати на вибір пріоритетних сфер розвитку міста. Це приводить до необхідності створення нових відкритих платформ для узгодження, балансування інтересів і співпраці між різними рівнями управління для досягнення успіху в економічному плануванні. Використання спільних ІТ-інструментів і краудсорсингу в стратегічному плануванні розвитку сучасного міста актуалізує перехід від фіксованих просторових планів до більш гнучких стратегій, які роблять планування більш адаптивним та інклюзивним. Прикладами ефективного використання технологій краудсорсингу є: модернізація, громадська експертиза; законодавча і нормотворча діяльність; моніторинг і оцінювання; самоврядування; ініціація соціальних проєктів; робота з великими даними (Динник, 2020).

Фінансовий менеджмент на рівні розвитку міст є комплексним процесом, пов'язаним з діяльністю суб'єктів економічних відносин, фінансовими потоками місцевих бюджетів і методами управління. З позиції забезпечення відкритості міста він є ефективним управлінським інструментом реалізації принципів прозорості бюджетного процесу й фінансової звітності (у межах, що не суперечать чинній нормативно-правовій базі), що дозволяє усунути маніпуляції даними. У формуванні відносин довіри між громадянами і владою, у тому числі й у сфері фінансів, важливою умовою є дотримання принципів прозорості бюджетного процесу⁵.

Розумна логістика міста як управлінський інструмент забезпечення його відкритості передбачає управління рухом життєво важливих потоків у міському середовищі на основі впровадження інноваційних підходів (мережеві інформаційні потоки, мережеві структури й мережеві взаємодії) для оптимізації і забезпечення стійкості міських логістичних систем.

Маркетинг міста як управлінський інструмент, за М. Фльореком (Florek, 2006), охоплює такі складові: ідентичність; партнерство; мегапродукт; промоція; люди. На нашу думку, він дозволяє вибудувати комунікацію між ключовими агентами розвитку міста, оскільки її головною метою є демонстрація

⁵ Індекс прозорості місцевих бюджетів. Проєкт міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст», 2020. 48 с. URL: https://decentralization.ua/uploads/library/file/635/PLEDDG_Budget_Transparency_Rating.pdf

Таблиця 1. Економіко-управлінський інструментарій забезпечення відкритості міста

Елемент інструментарію	Зміст елементу	Значення і перспективи реалізації
Стратегічне планування	Формування цілісної стратегії розвитку «відкритого міста» на основі синергії концепцій «розумне місто», «стале місто», «прозоре місто», результатом якої є формування, балансування та реалізація ключових соціально-економічних інтересів у парадигмі відносин «муніципальна влада — бізнес — населення міста»	Розбудова «нової економіки міста», що відбувається під впливом активних процесів децентралізації, глобалізації, інноватизації, інформатизації та соціалізації. Конвергентний прояв таких процесів забезпечує ефекти емерджентності, тобто виникнення нових результатів, які не були притаманні міському середовищу до реалізації стратегічних заходів
Фінансовий менеджмент	Забезпечення відкритості даних у сфері публічних фінансів, що передбачає заходи з: моніторингу витрат бюджетних коштів; здійснення контролю за державними закупівлями; аналіз інформації про сплачені в Україні податки	Забезпечення прозорості руху фінансових потоків між суб'єктами соціально-економічних відносин, збалансування в муніципальному господарстві сфер дотацій і прибутків
Розумна логістика міста	Управління рухом життєво важливих потоків у міському середовищі на основі впровадження інноваційних підходів для оптимізації і забезпечення стійкості міських логістичних систем	Оптимізація траєкторій руху, усунення бар'єрів ресурсопотокам міста
Маркетинг міста	Цілеспрямована діяльність влади, бізнесу і громади, що має на меті виявлення очікувань стейкхолдерів території, формування ефективної стратегії позиціонування, просування складових позитивного бренду міста (Рогозіна, Нагорняк, 2021)	Підвищення інвестиційної привабливості міста за рахунок формування позитивного іміджу, відкритості й прозорості інформації щодо наявного потенціалу розвитку міста
Проектний менеджмент	Забезпечення комплексного розвитку відкритого міста як інтегрованої системи проектів з визначеними цілями, ресурсами і часовими параметрами	Узгодження і балансування інтересів у парадигмі відносин «ОМС — підприємницькі структури — громадські об'єднання» і в процесі вибору і реалізації проектів на засадах їх доцільності, ефективності й безпеки
Інформаційні технології	Використання сучасних інформаційних розробок у забезпеченні розумного і відкритого управління містом	Формування комфортного, безпечного, резильєнтного міського середовища

Закінчення табл. 1

Елемент інструментарію	Зміст елементу	Значення і перспективи реалізації
Ризик-менеджмент	Мінімізація або усунення впливу як зовнішніх, так і внутрішніх ризиків розвитку міста в умовах невизначеності й сучасних викликів (пандемія COVID-19 і військова агресія РФ проти України)	Забезпечення резильєнтного розвитку міста та його підсистем на основі абсорбції ризику, усунення потенційних чинників виникнення криз, адаптації та відновлення (Meng et al., 2018)
Антикризове управління	Згладжування циклічних коливань у процесі розвитку міського середовища з метою своєчасного виявлення кризових ситуацій та їх усунення	
Менеджмент у сфері безпеки міста	Формування комплексної системи управління міською безпекою на основі забезпечення фізичної безпеки інфраструктури й узгодження наявного нормативно-правового забезпечення, яке регламентує режим інформаційної безпеки (особливо в умовах воєнного стану)	Забезпечення балансу між відкритістю і безпекою міста

Джерело: складено авторами.

відкритості міста для взаємовигідної співпраці стейкхолдерів (потенційних інвесторів, міських суб'єктів господарювання, організацій місцевого розвитку, медіа, громадських об'єднань тощо).

Проектний менеджмент варто розглядати як управлінський інструмент вирішення організаційно-технічних проблем забезпечення відкритості міста і його комплексного розвитку як інтегрованої системи проєктів, у яких визначено цілі, ресурси й часові параметри. Він відіграє важливу роль за напрямками стандартизації та прозорості, ефективного управління змінами, сталого і смарторієнтованого розвитку територій на основі балансу інтересів у парадигмі відносин «ОМС — суб'єкти підприємництва — громадські об'єднання» і в процесі вибору, реалізації проєктів забезпечення відкритості й розвитку міста на основі економічної доцільності, соціальної ефективності та безпеки.

Ключову роль у забезпеченні відкритості міста відіграють **інформаційні технології**, які надають інструменти для підвищення прозорості, підзвітності, якості управління і взаємодії ОМС, підприємницьких структур, громадських організацій і населення в цілому. Результати показують, що активне поширення ІКТ у системі управління містом потребує чіткого розмежування в правовому полі: яка інформація може бути висвітлена для забезпечення

прозорості, а яка має бути конфіденційною. Позитивним моментом застосування ІКТ є можливість формування спільних онлайн-платформ для обговорення і вирішення проблемних питань розвитку міста на основі узгодження й балансування інтересів влади, бізнесу і населення. Світовий досвід яскраво демонструє, що саме ІКТ дозволяють сформувати комфортне, безпечне, резильєнтне міське середовище.

Окремо слід розглянути **ризик-менеджмент** як управлінський інструмент забезпечення відкритості міста. Участь громадян в управлінні ризиками забезпечує ще один рівень відкритості. Досвід німецьких міст демонструє, що спеціальні механізми дозволяють громадянам спільно управляти ризиками, вкладаючи в цей процес цінний час, інформацію та ресурси. Міжнародні порівняльні дослідження показали, що роль громадян в управлінні розумним і відкритим містом є динамічною і залежить від контексту, еволюціонуючи від протистояння до прийняття і співпраці (Pereira et al., 2017).

В умовах інноваційного та інформаційного прогресу посилюється інтерес до сприяння участі громадян у розвитку міст через цифрові платформи, які дозволяють містянам повідомляти про проблеми, відстежувати параметри навколишнього середовища й обмінюватися поглядами щодо вирішення назрілих проблемних питань у реальному часі. У свою чергу, це дозволяє оперативно ухвалювати управлінські рішення і вживати практичних заходів з усунення або зменшення впливу зовнішніх і/або внутрішніх ризиків розвитку міста. Актуалізованою в таких процесах постає потреба в забезпеченні якості, безпеки і конфіденційності інформації, що надходить.

Технологія **антикризового управління містом** — це сукупність дій, спрямованих на прогнозування і запобігання кризовим явищам на рівні міста, з визначенням головних факторів, що впливають на їх формування (Храмцова, 2021). Українська дослідниця підкреслює важливість у процесах антикризового управління містом участі громадян, прозорості даних і спільного управління, що дозволяє досягти комплексного бачення потенційних чинників виникнення криз та їх вчасного усунення.

Безпека є важливим аспектом досягнення цільових завдань відкритості міста, адже її забезпечення ускладнюється через залучення багатьох технологій і взаємозв'язків різних мереж і компонентів, а також широкого кола громадян до вирішення проблем міста. Тому **менеджмент у сфері безпеки міста** слід розглядати як комплекс заходів, спрямований на забезпечення фізичної безпеки інфраструктури і узгодження наявного нормативно-правового масиву, яким регламентується забезпечення економічної, інформаційної та екологічної безпеки. На нашу думку, маркерами безпеки відкритого міста є:

- соціальна згуртованість у вирішенні проблем міського розвитку;
- відсутність явно вираженої інформаційної асиметрії і розривів на рівні добробуту;
- чітка регламентація відкритих і закритих даних;
- ефективність, інклюзивність, резильєнтність міського середовища на основі залучення смарт-технологій;

Таблиця 2. Правовий інструментарій забезпечення відкритості й прозорості міста

Елемент інструментарію	Зміст елементу
<i>Нормативно-правові акти</i>	
1. Закон України «Про доступ до публічної інформації» (URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text)	Визнано принцип прозорості й відкритості діяльності органів державної влади і органів місцевого самоврядування стосовно доступу до публічної інформації
2. Закон України «Про інформацію» (URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text)	Визнано відкритість і прозорість діяльності ОДВ і ОМС напрямом державної інформаційної політики
3. Закон України «Про публічні закупівлі» (URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text)	Визначено поняття «принципи публічності та прозорості» щодо здійснення закупівель
4. Закон України «Про державну службу» (URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text)	Визначено поняття «принципи прозорості» щодо діяльності державного службовця
5. Закон України «Про національну безпеку України» (URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text)	Визначено поняття «прозорість» щодо розкриття певних видів фінансової інформації
7. Бюджетний кодекс України (URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text)	Визначено поняття «принципи публічності та прозорості» щодо бюджетної системи України
8. Закон України «Про засади державної регіональної політики» (URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text)	Визначено поняття «принцип відкритості» щодо доступу до певних видів
9. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» (URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text)	Встановлено особливості розгляду на відкритому засіданні ради місцевих ініціатив; звітування міського голови; оприлюднення відеозапису пленарного засідання ради
10. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних» (URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/835-2015-%D0%BF#Text)	Визначено поняття «відкритість» щодо публічної інформації у формі відкритих даних
11. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції створення інтегрованої інформаційно-аналітичної системи «Прозорий бюджет» (URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/92-2016-%D1%80#Text)	Передбачено впровадження кращих міжнародних рекомендацій
<i>Єдині державні реєстри, онлайн-платформи, портали</i>	
1. Єдиний державний реєстр декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування	Визначено перелік е-документів, що включаються до Реєстру
2. Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення (URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0345-18#Text)	Визначено перелік відомостей, які містить е-база даних

Продовження табл. 2

Елемент інструментарію	Зміст елементу
3. Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань (URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text)	Визначено поняття даної державної інформаційної системи
4. E-система публічних закупівель Prozorro (URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text)	Визначено завдання і мету онлайн-платформи
5. Єдиний державний веб-портал відкритих даних (URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/867-2016-%D0%BF#Text)	Визначено завдання і мету веб-порталу, а також його складову — Центр компетенцій у сфері відкритих даних «Дія.Відкриті дані»
6. E-data та його модулі (open budget, spending, proifi та ін.) (URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183-19#Text)	Визначено завдання і мету інформаційного порталу, в тому числі реалізацію ідеї «Прозорий бюджет»
7. Єдиний державний реєстр судових рішень (URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1200910-18#Text)	Визначено завдання і мету інформаційної онлайн-системи, у тому числі операції з е-копіями судових рішень усіх інстанцій і за всіма підсудностями
8. Єдиний державний реєстр звітності політичних партій про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру (POLITDATA планується запустити до наступних виборів)	Визначено завдання, зміст і мету порталу
<i>Підзаконні акти міських рад (на прикладі міста Києва)</i>	
1. Стратегія розвитку м. Києва до 2025 р. (URL: https://kmr.gov.ua/uk/content/strategiya-rozvytku-mista-kyyeva)	Ключовий пріоритет — визначення розвитку Києва як «відкритого міста», національного і регіонального центру тяжіння. Серед оперативних цілей — перетворення Києва на місто, відкрите для бізнесу. Ключова умова успішної імплементації Стратегії — розвиток інноваційних форм участі киян (е-урядування, е-демократія)
2. Концепція «Київ SMART CITY 2020» (URL: https://kyivcity.gov.ua/npa/pro_zatverdzhennya_kontseptsi_kiv_smart_siti_2020_348234/)	Цільові завдання: забезпечення прозорості, відповідальності й відкритості влади; використання сучасних ІКТ для користування відкритими даними між міськими суб'єктами тощо
3. План заходів на 2021—2024 рр. з реалізації Стратегії розвитку міста Києва до 2025 р. (URL: https://ips.ligazakon.net/document/MR201005)	План заходів передбачає: відновлення і розвиток інфраструктури на принципах прозорості, сталості тощо; розвиток інституційної спроможності ОМС, людського капіталу, залучення громадян до ухвалення рішень тощо

Закінчення табл. 2

Елемент інструментарію	Зміст елементу
4. Програма соціального та економічного розвитку м. Києва на 2021—2023 рр. (URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/MR201405?ed=2023_06_08)	Ключовий принцип формування програми — відкритість і прозорість (доступ громадськості до розробки та інформації про результати і показники виконання документів міського значення)

Джерело: складено авторами з частковим використанням: Mugal M. Визначення прозорості: які інструменти вимірювання існують в Україні. *Інститут аналітики та адвокації*. 2023. 12 вер. URL: <https://iaa.org.ua/articles/defining-transparency-what-measurement-tools-exist-in-ukraine/> (дата звернення: 08.10.2024).

- колаборація і діалог як базові принципи в парадигмі відносин «муніципальна влада — бізнес — населення міста»;
- синергія економічної, інформаційної, екологічної та соціальної складових безпекового простору міста;
- сформована культура безпеки відкритого міста, що передбачає зміни вектора мислення від патерналізму до партисипатизму як основного механізму трансформації системи забезпечення безпеки і відновлення життєдіяльності в посткризовому й післявоєнному періодах.

Правові інструменти слугують відправною точкою і драйвером для забезпечення відкритості міста, оскільки формують основу для підзвітності в управлінні містами, відкритості й прозорості фіскальних процесів і адміністративних процедур. Ключові елементи правового інструментарію забезпечення відкритості міста наведено в табл. 2.

Незважаючи на законодавчі зусилля, спрямовані на забезпечення відкритості процесів розвитку міста, практична реалізація залишається складною через недостатнє розкриття інформації і низьке залучення громадськості до ухвалення рішень. Ефективна прозорість вимагає не тільки наявності й відкритості даних, але і їх зрозумілості й доступності для широкої громадськості. Крім того, у наявності внутрішній конфлікт, коли повні відкритість і прозорість міста протиставляються безпеці критично важливої інформації, особливо в умовах воєнного стану, що потребує свого чіткого визначення й регламентування в правовому полі.

Варто додати, що наразі в Україні крім наведених у табл. 2 діють й інші види реєстрів, а саме:

- Єдиний державний реєстр об'єднань громадян та благодійних організацій;
- Єдиний державний реєстр транспортних засобів;
- Єдиний державний реєстр призовників, військовозобов'язаних та резервістів;
- Єдиний державний реєстр ветеранів війни;
- Єдиний реєстр об'єктів державної власності;
- Спадковий реєстр;

- Єдиний реєстр довіреностей;
- Єдиний реєстр досудових розслідувань;
- Єдиний реєстр боржників та автоматизована система виконавчого провадження та інші.

Комплексне використання економіко-управлінського і правового інструментарію забезпечення відкритості й прозорості міста дозволяє запустити ланцюг змін:

- **технологічного характеру** — перетворюють місто на інформаційний хаб з відкритою інтегрованою архітектурою і операційною платформою, де в реальному часі відбуваються процеси накопичення, збереження, аналітичного опрацювання даних і вільного доступу до публічної інформації;

- **управлінського характеру** — запускають процеси інтеграції та оптимізації у системі управління містом, а також *e*-сервіси⁶, що дозволяють динамічно реагувати на сучасні виклики й загрози;

- **суспільного характеру** — інтегрують зусилля в парадигмі відносин «влада — бізнес — громадськість — освітні й наукові установи» в досягненні узгоджених інтересів і цільових завдань розвитку міста.

В одній з попередніх публікацій (Tarasevych et al., 2023) було оцінено забруднення і комфортність проживання в містах Східної Європи, що дозволило провести порівняльний аналіз відкритості й прозорості міст України в контексті їх вирішення в умовах сталого розвитку. Зокрема, серед ключових проблем забезпечення відкритості міста варто виокремити такі.

По-перше, існуюча нормативно-правова база не наводить чіткого визначення відкритості міста. Так, лише в Законі України «Про засади державної регіональної політики»⁷ розкривається принцип відкритості. У деяких нормативних актах принцип відкритості наводиться без трактування змісту або отожднюється з принципами прозорості, гласності й публічності, що не розкриває повного функціоналу його реалізації у рамках розвитку міста. Однак, на думку авторів, відкритість міста означає прозорість, інклюзивність і доступність процесів управління об'єктами і ухвалення рішень у місті суб'єктами, які є елементами міських правовідносин, що, у свою чергу, потребує широкого спектра залучення економіко-управлінських і правових інструментів і методів реалізації.

По-друге, у нормативно-правових актах не окреслено методи забезпечення відкритості міста, що в практичній площині створює додаткові перешкоди в дотриманні принципу відкритості й реалізації процесів моніторингу і контролю.

⁶ Про затвердження Концепції «КИЇВ SMART CITY 2020». Рішення Київської міської ради № 500/3507 від 21.11.2017 р. URL: https://kyivcity.gov.ua/npa/pro_zatverdzhennya_kontseptsi_kiv_smart_siti_2020_348234/

⁷ Про засади державної регіональної політики. Закон України № 156-VIII від 05.02.2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text>

По-третє, складний взаємозв'язок між економічними факторами і адміністративними практиками у визначенні рівня відкритості міського управління й розвитку.

По-четверте, незважаючи на те, що відкритість і прозорість в адміністративних процедурах розвитку міста дістали теоретичне і правове визнання, практичне їх запровадження і застосування в більшості випадків залишаються формальними, що вимагає подальших законодавчих і процедурних реформ.

По-п'яте, складність досягнення принципу відкритості й прозорості в політично чутливих контекстах.

ВИСНОВКИ

Економіко-правовий механізм забезпечення відкритості міста охоплює низку практик, спрямованих на досягнення прозорості, підзвітності суб'єктів міського самоврядування і участі громадськості. Отже, акцентуючи увагу на перспективних і пріоритетних діях, можна дійти таких висновків.

1. Доцільним і необхідним є вдосконалення чинної нормативно-правової бази щодо чіткого закріплення принципів і змісту відкритості міста. Хоча законодавча база й теоретичні положення створюють основу для відкритості, їх практична реалізація нерідко стикається із значними проблемами, розв'язання яких вимагає комплексного підходу, що включає наявність чіткої і доступної інформації, активне залучення громадськості та суспільний контроль для підтримки цілісності й ефективності ідеї та систем відкритого міста.

2. Формування ефективного механізму економіко-правового забезпечення відкритості міста має ґрунтуватися на еволюційному підході, що передбачає відмову від суто урбаністичної концепції розвитку і перехід до комплексної концепції, що охоплює: управління в контексті розумного міста; сталий розвиток; ідеологію «нового урбанізму». Такий підхід дозволить: а) окреслити стратегічне бачення розбудови сучасного міста на основі конкретно визначених цілей і методів забезпечення відкритості міського середовища; б) сформувати набір економіко-управлінських і правових інструментів забезпечення відкритості міста з можливістю динамічно реагувати на прояви змін у внутрішньому і зовнішньому середовищі, спираючись на апарат ситуаційного управління; в) гармонізувати нормативно-правову базу з європейськими стандартами, що є достатньо актуалізованим в умовах євроінтеграційного руху України.

3. Ефективним буде концептуальний підхід до розвитку сучасного міста, який, на відміну від існуючих, ґрунтується на інтегрованій єдності сучасних концепцій відкритого, сталого і розумного міста, що дозволяє сформувати ефективний механізм забезпечення відкритості міста з визначеними цілями, завданнями, методами та інструментами реалізації у гармонізованому з європейськими стандартами правовому полі.

Статтю підготовлено в рамках виконання НДР «Економіко-правове забезпечення відкритості міста» в ДУ «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Макутова НАН України» (№ державної реєстрації 0122U200520, III кв. 2022 р. — IV кв. 2024 р.).

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- Кірін, Р., Шеховцов, В. (2022). «Відкрите місто»: поняття та правові засади. *Baltic Journal of Legal and Social Sciences*, (2), 96-103. <https://doi.org/10.30525/2592-8813-2022-2-16>
- Forni, M., Haack, J., Soden, R., York, D., Sommerville, R., Deparday, V. (2014). Open data for resilience initiative: Planning an open cities mapping project (English). *World Bank Group. Working Paper*. No. 91832. Vol. 1. URL: <http://documents.worldbank.org/curated/en/318621468333002773/Open-data-for-resilience-initiative-Planning-an-open-cities-mapping-project>
- Мінкін, Я., Антощук, Ю., Демель, Г. (автори-укладачі) (2017). Картування громад в Україні. Практик. посіб. Українська бібліотечна асоціація; Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego. Київ, УБА. 111 с. URL: <https://caritas-spes.org/uploads/admin/files/doc2.pdf>
- Панкова, І. (2024). Відкритість та резильєнтність як базові концепти сталого розвитку сучасних міст. У: Еколого-правові детермінанти соціально-економічного розвитку держави: виклики воєнного часу та перспективи повоєнного відновлення. Матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 26 квітня 2024 р.). За заг. ред. В.А. Устименка. НАН України, ДУ «ІЕПД імені В.К. Макутова НАН України». Київ. 146 с., С. 54—48. URL: <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi79/0059563.pdf>
- Бердана, О., Вакуленко, В., Валентюк, І., Ткачук, А. (2017). Стратегічне планування розвитку об'єднаної територіальної громади. Навч. посіб. Київ. 121 с. URL: https://decentralization.ua/uploads/library/file/453/04_Strateg_Plan-PRN-5.pdf
- Кірін, Р. (2023). Актуальні проблеми урбоекоекологічного права. Моногр. НАН України; ДУ «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Макутова Національної академії наук України». Київ; Дніпро, Журфонд. 351 с. <https://doi.org/10.35668/978-617-14-0043-6>
- Кірін, Р. (2024). Сучасні стратегічні засади реалізації механізму забезпечення відкритості міста. *Держава та регіони. Серія Право*. № 1. С. 12—20. URL: http://law.stateandregions.zp.ua/archive/1_2024/4.pdf
- Park, J., Yoo, S. (2022). Evolution of the smart city: three extensions to governance, sustainability, and decent urbanisation from an ICT-based urban solution. *International Journal of Urban Sciences*. Vol. 27. Iss. 1. P. 10—28. <https://doi.org/10.1080/12265934.2022.2110143>
- Рогозіна, А., Нагорняк, Т. (2021). Маркетинг територій як інструмент просування бренду. *Прикладні аспекти сучасних міждисциплінарних досліджень*. (Груд 2021), 185-188. URL: <https://jpasmd.donnu.edu.ua/article/view/11413>
- Meng, B., Li, N., Fang, D. (2018). Attributes, challenges and future directions of community resilience. *Frontiers of Engineering Management*. 5(3). 307-323. <https://doi.org/10.15302/J-FEM-2018030>

- Динник, І. (2020). Технології краудсорсингу в громадянському суспільстві: сучасні механізми партисипативної демократії. *Інвестиції: практика та досвід*. № 21-22. С. 119—123. <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2020.21-22.119>
- Pereira, G., Cunha, M., Lampoltshammer, T., Parycek, P., Testa, M. (2017). Increasing collaboration and participation in smart city governance: a cross-case analysis of smart city initiatives. *Information Technology for Development*, 23 (3), 526-553. <https://doi.org/10.1080/02681102.2017.1353946>
- Florek, M. (2013). *Podstawy marketingu terytorialnego*. Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu. 186 p. URL: <https://wydawnictwo.ue.poznan.pl/book.html?isbn=978-83-7417-727-6>
- Храмцова, І. (2021). Антикризове управління містом: теоретико-організаційні засади. Автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.04. Запоріжжя, Класичний приватний університет. 20 с. URL: <https://uacademic.info/ua/document/0422U100146>
- Tarasevych, O., Akhromkin, Y., Volkova, A., Zabłodska, D., Akhromkin, A. (2023). Resilient Openness of Eastern European Cities in the Conditions of Sustainable Development. *Problemy ekorozwoju — problems of sustainable development*. Vol. 18. No. 1. P. 111—119. <https://doi.org/10.35784/pe.2023.1.11>

Надійшла 21.10.2024

Прорецензована 07.11.2024

Доопрацьована 08.11.2024

Підписана до друку 15.11.2024

REFERENCES

- Kirin, R., Shekhovtsov, V. (2022). «Open city»: concepts and legal basis. *Baltic Journal of Legal and Social Sciences*, (2), 96-103. <https://doi.org/10.30525/2592-8813-2022-2-16> [in Ukrainian].
- Forni, M., Haack, J., Soden, R., York, D., Sommerville, R., Deparday, V. (2014). Open data for resilience initiative: Planning an open cities mapping project (English). *World Bank Group. Working Paper*. No. 91832. Vol. 1. URL: <http://documents.worldbank.org/curated/en/318621468333002773/Open-data-for-resilience-initiative-Planning-an-open-cities-mapping-project>
- Minkin, Ya., Antoshchuk, Yu., Demel, G. (authors-compilers) (2017). Community mapping in Ukraine. Practical guide. Ukrainian Library Association; Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego. Kyiv. 111 p. URL: <https://caritas-spes.org/uploads/admin/files/doc2.pdf> [in Ukrainian].
- Pankova, L. (2024). Openness and Resilience as Basic Concepts of Sustainable Development of Modern Cities. In: Environmental and legal determinants of socio-economic development of the state: wartime challenges and prospects for post-war recovery: proceedings of the All-Ukrainian scientific and practical conference (Kyiv, April 26, 2024). V. Ustymenko (Ed.). NAS of Ukraine, SO «V. Mamutov IELR of NAS of Ukraine». Kyiv. 146 p. P. 54-58. URL: <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi79/0059563.pdf> [in Ukrainian].
- Berdanova, O., Vakulenko, V., Valentyuk, I., Tkachuk, A. (2017). Strategic planning for the development of a united territorial community. Kyiv. 121 p. URL: https://decentralization.ua/uploads/library/file/453/04_Strateg_Plan-PRN-5.pdf [in Ukrainian].
- Kirin, R. (2023). Actual problems of urban-environmental law. Monograph. NAS of Ukraine; State Organization V. Mamutov Institute of Economic and Legal Research

- of NAS of Ukraine. Kyiv; Dnipro, Zhurfond. 351 p. <https://doi.org/10.35668/978-617-14-0043-6> [in Ukrainian].
- Kirin, R. (2024). Modern strategic Principles of implementation Mechanisms for Ensuring city openness. *State and regions. Series: Law*. No. 1. P. 12-20. URL: http://law.stateandregions.zp.ua/archive/1_2024/4.pdf [in Ukrainian].
- Park, J., Yoo, S. (2022). Evolution of the smart city: three extensions to governance, sustainability, and decent urbanisation from an ICT-based urban solution. *International Journal of Urban Sciences*. Vol. 27. Iss. 1. P. 10-28. <https://doi.org/10.1080/12265934.2022.2110143>
- Rohozina, A., Nahornyak, T. (2021). Territory marketing as a brand promotion tool. Applied aspects of modern interdisciplinary research, (Dec. 2021), 185-188. URL: <https://jpasmd.donnu.edu.ua/article/view/11413> [in Ukrainian].
- Meng, B., Li, N., Fang, D. (2018). Attributes, challenges and future directions of community resilience. *Frontiers of Engineering Management*, 5(3), 307-323. <https://doi.org/10.15302/J-FEM-2018030>
- Dynnyk, I. (2020). Crowdsourcing technologies in civil society: modern mechanisms of participative democracy. *Investment: practice and experience*. No. 21-22. P. 119-123. <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2020.21-22.119> [in Ukrainian].
- Pereira, G., Cunha, M., Lampoltshammer, T., Parycek, P., Testa, M. (2017). Increasing collaboration and participation in smart city governance: a cross-case analysis of smart city initiatives. *Information Technology for Development*, 23 (3), 526-553. <https://doi.org/10.1080/02681102.2017.1353946>
- Florek, M. (2013). Podstawy marketingu terytorialnego. Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu. 186 p. URL: <https://wydawnictwo.ue.poznan.pl/book.html?isbn=978-83-7417-727-6>
- Khramcova, I. (2021). Anti-crisis City Management: Organizational and Legal Principles. Thesis for a Candidate Degree in Public Administration, specialty 25.00.04 — Local self-government. Zaporizhzhya, Classical Private University. 20 p. URL: <https://uacademic.info/ua/document/0422U100146> [in Ukrainian].
- Tarasevych, O., Akhromkin, Y., Volkova, A., Zabłodska, D., Akhromkin, A. (2023). Resilient Openness of Eastern European Cities in the Conditions of Sustainable Development. *Problemy ekorozwoju — problems of sustainable development*. Vol. 18. No. 1. P. 111-119. <https://doi.org/10.35784/pe.2023.1.11>

Received on October 21, 2024

Reviewed on November 7, 2024

Revised on November 8, 2024

Signed for printing on November 15, 2024

Volodymyr Ustymenko, Dr. Sci. (Law), Prof., Corresponding Member of the NAS of Ukraine, Corresponding Member of the NALS of Ukraine, Honored Lawyer of Ukraine,

Member of the Presidium of the NAS of Ukraine, Director

Olena Tarasevych, Dr. Sci. (Econ.), Associate Professor,

Head of the Department of Economic and Legal Problems of Urban Studies

Roman Kirin, Dr. Sci. (Law), Associate Professor, Leading Research Fellow

of the Department of Economic and Legal Problems of Urban Studies

Liudmyla Pankova, Dr. Sci. (Econ.), Prof., Senior Research Fellow of the Department of Economic and Legal Problems of Urban Studies

V. Mamutov Institute of Economic and Legal Research of the NAS of Ukraine

2, Marii Kapnist St., Kyiv, 03057, Ukraine

ECONOMIC AND LEGAL SUPPORT OF CITY OPENNESS IN UKRAINE

The management mechanism of economic and legal support of city openness has been studied; it is defined as a set of interconnected processes, methods and tools used to organize interaction between elements of the city system in order to achieve key economic interests, form integrated urban solutions in vector movement towards the strategic goals of sustainable, open and smart-oriented development of the urban environment. Openness and resilience, which are the fundamental concepts of sustainable development of modern cities, are considered, it is noted that their implementation must be coordinated and harmonized with other urban development programs to ensure a comprehensive approach and unification of management measures.

The key aspects that should be taken into account in the formation of the mechanism for ensuring city openness have been outlined, namely: the role of participatory approach to urban governance, the specifics of external and internal factors of influence, the evolution of the conceptual vision of city development. The city openness is studied as a phenomenon that belongs to complex phenomena and manifests itself in a complex form of the influence of dialectically interacting multidirectional global and local processes; dualism in the system of socio-economic relations of city development agents; cause-and-effect relationship with the processes of global integration, innovationization, informatization and socialization. The economic, management and legal tools for ensuring city openness are outlined.

It is noted that legal tools are the starting point and driver for ensuring city openness, as they form the basis for ensuring accountability in city governance, openness and transparency of fiscal processes and administrative procedures. It is proven that the comprehensive use of economic, management and legal tools for ensuring city openness and transparency allows launching a chain of changes of technological, management and social nature. The key problems of economic and legal support of city openness from the perspective of object-subject composition of urban relations are outlined.

Keywords: *city development; management mechanism; city openness; economic and legal support; legal tools; ensuring city transparency.*